

DIEVO TARNAS KUNIGAS IGNACAS ŠTACHAS

(1796? – 1854)

Tiksli kun. I. Štacho gimimo data dar nežinoma. Archyvuose išlikę trys gyvenimo kelią žymintys dokumentai: metrikai, kuriuose nurodyta tik krikšto – *1797 m. spalio 8 d.* – data, raštas, patvirtinantis kunigystės šventimus – *1821 m. lapkričio 28 d.*, ir mirties – *1854 m. spalio 28 d.* – liudijimas.

Pirmajame dokumente lotyniškai rašoma: „1797-aisiais Viešpaties metais spalio aštuntą dieną Ignacas Albrechtas, Varnių katedros altaristas, Žemaičių vyskupijos archyvaras, pakrikštijo kūdikį vardu Ignacas Dionyzas, sūnų tėvo kilmingojo pono Andriaus Štacho, medicinos daktaro ir motinos kilmingosios ponios Petronelės iš Vaitkevičių“.

Žemaičių vyskupijos centras – Varniai. Čia, vyskupo dvare gyvendavo ir dvariškiai ir patikėtiniai. Ypač vertintas gydytojas – dažniausiai svetimtautis kviestinis specialistas. Medicinos daktarą A. Štachą 1795 m. į Varnius iš Vilniaus gubernijos pasikvietė vyskupas Steponas Jonas Giedraitis (1897 m. surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 1,9 proc. vokiečių). Tikėtina, kad pareigų turėta ir kunigų seminarijoje. Vėliau A. Štachas buvo išrinktas Varnių burmistru.

Ignacas, vienas iš trijų sūnų, mokėsi Varnių kunigų seminarijoje. Įšventintas į kunigus, ėjo vikaro pareigas katedroje, po kelerių metų paskirtas klebono pagalbininku, dar vėliau – Žemaičių vyskupijos kancleriu. Sutvarkė vyskupijos archyvą, nes ruošiasi „dvasiškijos dvarus perduoti į valdžios rankas“.

Jauno kunigo pamaldumas, darbštumas, reiklumas sau ir kitiems neliko nepastebėtas – 1843 m. paskirtas Šiaulių šv. Petro ir Povilo bažnyčios klebonu. Kun. I. Štachas tą paskyrimą priėmė „beveik vien iš paklusnumo“: nors klebonijos turtai buvę „gana žymūs“, bet, daugiau negu pusšimtį metų nesant geros priežiūros, pastatai, ypač bažnyčia, buvo gerokai apirę (prel. B. Šmigelskis).

Klebonas atnaujino bažnyčią, rūpinosi jos aplinka, puošė maldos namus iš vidaus, stengėsi įgyti liturgijai reikalingų daiktų, tačiau neapsiribojo ūkiniais rūpesčiais. „Kaip geras, jautrios sąžinės ir tikrai pasišventęs ganytojas“ daug dėmesio skyrė žmonių dvasiniam tobulėjimui: „Iš sakyklos, nepuošdamas savo pamokslo puikiais sakiniiais,

Evangelijos dvasioje pasmerkdamas nuodėmes, nurodydamas papročių sugedimą, skanumynų ieškojimą, liaudies išnaudojimą, madų vaikymąsi“ ir t. t. Svarbiausias I. Štacho, Šiaulių bažnyčios klebono, nuopelnas – blaivybės skleidimas tarp parapijiečių.

Besaikio girtavimo priežastys susijusios su XVIII a. pab.– XIX a. pirmosios pusės istoriniais sukrėtimais: „trijų juodųjų erelių sąjunga“ sukapojo (1772–1795) į dalis suverenią valstybę – Abiejų Tautų Respubliką (beprecedentis įvykis naujųjų laikų Europoje), pralaimėtas T. Kosciuškos vadovaujamas sukilimas (1794), Raseinių bajorų 1831 03 25 pasirašytas organizuojamo sukilimo aktas, rusai atsiima iš 1831 m. sukilėlių Ukmergę, Jonavą, Šiaulius, paskutinis sukilėlių vadų pasitarimas Kuršėnuose... Žlugusios valstiečių socialinio išsilaisvinimo iš baudžios viltys ir nevaržomas atskirų visuomenės sluoksnių siekis pelnytis iš žmonių ydų.

Carinės Rusijos priespaudos ir baudžios laikais „dvarininkai stengėsi įsitaisyti savo degtinės varyklas, o smuklių buvo pilna visose pakelėse ir kaimuose; jas statė dvarininkai ir išnuomodavo žydams; girtybė buvo nepaprastai įsigalėjusi, nes dvarininkai dažnai versdavo savo valstiečius gerti reikalaudami, kad jie kasmet nupirktų tam tikrą kiekį degtinės“ (A. Šapoka, Lietuvos istorija, 2016). Į girtavimą žmonės stūmė ne tik prievarta, bet ir baisus skurdas, nesėkmės, sunkios nelaisvės našta, vilties, kad bus geriau, nebuvimas... Pamažu kasdienybėje įsitvirtina jausmus ir mąstymą slopinantis skystis: „Alkoholis apsvaigina galvą: žmogus tam sykiui nebesupranta savo nelaimės“ (vysk. K. Paltarokas, 1921).

Blaivybės idėja 1838 m. kilo Airijoje kapucino Teobaldo Matju (*Mathew*) dėka. Apie airių sąjūdį, reikalaujantį aprobuoti arba net visiškai uždrausti svaigalų pardavimą, rašė to meto Europos ir Rusijos spauda. Blaivybės brolijų steigimo patirtį iš airių pirmiausia perėmė vokiečiai, po to – lenkai. Be abejo, ji turėjo būti žinoma ir Žemaičių vyskupijos sostinėje. Čia, matyt, valstiečių blaivinimo galimybėmis ir susidomėjo vyskupijos kancleris I. Štachas (būsimasis Šiaulių bažnyčios klebonas) ir Varnių kunigų seminarijos dėstytojas, vėliau – Šiaulėnų (Radviliškio r.) parapijos klebonas Augustinas Kybartas (1795–1860). Siekdami išvaduoti parapijiečius iš dvasinės vergijos ir moralinio sunykimo, jiedu 1846 m. pradėjo net registruoti žmones, pasižadantčius laikytis kultūringo ir saikingo alkoholio vartojimo (nereikalauta laikytis visiškos abstinencijos). Šiaulių ir Šiaulėnų parapijos – pirmieji blaivybės

židiniai Lietuvoje. Lokalinės šių kunigų akcijos neperžengė parapijų ribų, todėl menkai žinotos Lietuvoje.

Katalikų blaivybės brolių įstatai galutinai buvo suredaguoti Vokietijos provincijos Breslau (Vroclavo) vyskupo kardinolo Melhiljoro Dypenbrocho (Diepenbrocho). Juos 1851 07 28 d. patvirtino popiežius Pijus IX. Tai suaktyvino blaivybės judėjimą visoje Europoje, lėmė vyskupo Motiejaus Valančiaus 1858 10 11 d. ganytojiško laiško pasirodymą. Juo kreiptasi į dekanatus, raginant dvasininkus įvesti blaivybę visoje Žemaičių vyskupijoje. Tie metai ir tapo oficialia kovos už blaivybę pradžios Lietuvoje data.

Blaivinti Lietuvą trukdė bent trys kliuviniai: caro administracija, surinkdavusi didžiulius mokesčius už parduotą degtinę; bajorai – spirito varyklų bei karčiamų savininkai, siekę iš bulvių ir grūdų pertekliaus pagaminti kuo daugiau degtinės; alkoholio prekiautojai. Carinės Rusijos įstatymai draudė steigti bet kokias draugijas ar brolijas be atskiro leidimo.

Blaivybei išplitus, akcizus išsipirkusieji patyrė milžiniškus nuostolius. Kunigai buvo persekiojami ir skundžiami. Dauguma skundų buvo melagingi arba būdavo kalti patys valstiečiai, o ne kunigai.

Nors svaigalų gamintojai ir smuklininkai priešinosi, bet blaivybės šalininkams pavyko sumažinti besaikį girtuokliavimą. Kun. I. Štacho veikla buvo rezultatyvi – per dešimtmetį Šiaulių parapijoje ir mieste žymiai sumažėjo smuklių ir karčiamų.

Legenda pasakoja, kad apie 1908 m. girtuokliaujančio vyro žmonai prisispavęs klebonas I. Štachas ir pataręs ant jo kapo uždegti tris žvakes, paskui jį apeiti keliais. Moteris padarė, kaip liepta. Įvyko stebuklas – vyras nustojo gerti. Žinia apskriejo Šiaulius. Kapą ėmė lankyti dėl girtuoklystės kenčiantys žmonės. Sakoma, jog ne vienas prie kun. I. Štacho kapo išmeldęs ypatingų malonių sau ar artimajam. Taigi, galima kalbėti apie kun. I. Štacho pomirtinę charizmą, t. y. ypatingą Dievo dovaną, turinčią tarnavimo visuomenei aspektą, darančią nepaaiškinamą teigiamą poveikį adresatui.

Kokiam prašančiųjų skaičiui pagelbėjo kun. I. Štachas, niekas netyrinėjo, niekur tokie faktai neregistruoti. Kad jų būta, abejonių nekyla. Pirma, tai liudija paminklas ant kun. I. Štacho kapo. Jį 1914 m. pastatė atkurto Šiaulių miesto blaivybės judėjimo (M. Muravjovo 1864 m. uždrausto Lietuvoje) nariai. Liudijimą patvirtina užrašas ant

paminklo. Jo esminės frazės: „švietė jau pirm vyskupo Valančiaus laiko abstinencijos pavyzdžiu; savotiškais būdais pasėkmingai skleidė blaivybę; tai žymus Blaivybės Apaštalas; Didžiojo veikėjo triūsas nenyksta ir Jo garbė nemiršta“. Kun. I. Štacho kapą lanko ir vyresniųjų klasių moksleiviai, stojantieji į aukštąsias mokyklas bei studentai, trokšdami gerai išlaikyti egzaminus.

„Kiek prisimenu, šis žmogus visais laikais buvo gerbiamas, net laikomas šventuoju, jo kapas lankomas ir prižiūrimas. Tarybiniais metais ateistai viešai tyčiodavosi iš tų, kurie čia ateidavo pasimelsti, padėti gėlių ar uždegti žvakučių, tačiau kapo sunaikinti nediršo“ (Šiaulių miesto garbės pilietis, gydytojas neurochirurgas Albertas Griganavičius).

Ir šiandien kun. I. Štacho kapas tvarkingas, dėkingų žmonių apšodintas gėlėmis, per Vėlines skęstantis ne vienos dešimties degančių žvakių liepsnų šviesoje.

**IMPRIMATUR MALDA Į ŠVENČIAUSIAJĄ TREJYBĘ,
†Eugenijus Bartulis
Episcopus Sialuensis
Šiauliai, 2016-07-22
Nr. D-009/16**

**PRAŠANT DIEVO TARNUI
KUNIGUI IGNACUI ŠTACHUI
ALTORIŲ GARBĖS IR JO UŽTARIMO
NUO PRIKLAUSOMYBIŲ**

Mūsų visų Dievė Tėve, Tave labai pamilęs Tavo tarnas kunigas Ignacas Štachas degė ryžtinga meile gelbėti žmones, šėtono klasingai įviliotus į priklausomybę nuo alkoholio. Meldžiame Tave, Dieve, skirk nuolankųjį savo tarną kunigą Ignacą Štachą mūsų užtarėju ir globėju kovai su žmogaus sielą ir kūną mirtinai žalojančiomis priklausomybėmis.

Brangusis Atpirkėjau Jėzau Kristau, meldžiame Tave, kad Tavo kančia ir pralietas nekaltas Kraujas už mus visus, užtariant Dievo Tarnui kunigui Ignacui Štachui, gelbėtų kiekvieną, patekusį į priklausomybių pinkles.

Šventoji Dvasia, apšviesk ir gelbėk nuo piktųjų dvasių, siekiančių įpainioti mus ir mūsų artimuosius į priklausomybes. Meldžiame, kad Dievo Tarnas kunigas Ignacas Štachas padėtų mums eiti valingu susivaldymo nuo visokių priklausomybių keliu.

Gailestingasis Dieve, didesnei Tavo šlovei ir mūsų, Tavo sukurtų žmonių, sielų naudai prašome Dievo Tarnui kunigui Ignacui Štachui kuo greičiau suteikti altorių garbę.

To prašome per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, Tavo Sūnų, kuris, būdamas Dievas, su Tavimi ir Šventąja Dvasia gyvena ir viešpatauja per amžius. Amen.

Marija, Gailestingumo Motina, nusidėjėlių gynėja, melski už mus!

Dievo Tarne kunige Ignacai Štachai, užtarki mus!

Tėve mūsų...

Sveika, Marija...

Garbė Dievui Tėvui...

Ignacas Štachas (1796 Varniuose – 1854-10-28 Šiauliuose) – kunigas. Jo tėvas buvo Varnių burmistras. Mokslus baigęs Žemaičių kunigų seminarijoje Varniuose, liko katedros vikaru ir katedros klebono padėjėju. Vėliau paskirtas vyskupijos kurijos kancleriu. Eidamas šias pareigas, sutvarkė vyskupijos archyvą. Paskirtas Šiaulių klebonu, atnaujino parapijos bažnyčią. Šiauliuose blaivininkus buvo subūręs anksčiau nei Valančius skelbė blaivybę. Atsisakęs klebono pareigų, iki mirties liko Šiauliuose. Svarbiausi jo gyvenimo bruožai įrašyti antkapiniame kryžiuje: „Kunigas Ignacas Štachas mirė 1854 m. 28 d. spalį. Jis būdamas Šiaulių klebonu ne vien švietė jau pirm vyskupo Valančiaus laiko abstinencijos pavyzdžiu, bet ir įvairiais savotiškais būdais pasėkmingai skleidė blaivybę. Pirmose eilėse jis laužė įsikerėjusios girtybės ledus mūsų Tėvynėje; tai žymus Blaivybės Apaštalas. Didžio veikėjo triūsas nenyksta ir Jo garbė nemiršta. Dėkingi jam Šiaulių blaivininkai atnaujina Jo kapą 1914 m.“

(Lietuvių enciklopedija, Boston, 1964, t. 30, p. 86–87.)

**APIE VIEŠPATIES MALONES, GAUTAS DIEVO TARNO
KUNIGO IGNACO ŠTACHO UŽTARIMU,
PRAŠOME PRANEŠTI RAŠTU ŠIUO ADRESU:**

DTKIŠbb, Šiaulių vyskupijos kurija
Tilžės g. 186, LT-76294 Šiauliai, LIETUVA
Tel. +370 41 521110
ignatius.stach@gmail.com

Dėkojame Jums ir prašome,
kad nurodytu adresu pranešdami liudijimus,
taip pat parašytumėte savo tikslus kontaktinius duomenis.